همشهری
سه‌شنبه ۱۴ شهریور ۱۴۰۲
۱۹ صفر ۱۴۴۵
سال سی‌ویکم
شماره ۸۸۷۷

تفریق از جمله فیلم‌هایی است که به تازگی به صورت غیرقانونی وارد فضای مجازی شده است.

قاچاقچیان فیلم در محاصره پلیس فتا

بررسی موضوع قاچاق فیلم‌های سینمایی در گفت‌وگو با حبیب ایل‌بیگی، معاون ارزشیابی و نظارت سازمان سینمایی

گزارش **فهیمه پناه‌آذر**
روزنامه‌نگار

در میانه دهه ۸۰ قاچاق فیلم‌های در حال اکران یا در نوبت اکران به اوج خود رسید؛ موضوعی که سروصدای زیادی به پا کرد؛ حالا مشابه آن زمان در سال ۱۴۰۲ اتفاق افتاده، اما این بار گستردگی پخش فیلم‌ها با توجه به فضای مجازی و شبکه‌های ماهواره‌ای خیلی بیشتر است. قاچاق و نمایش فیلم‌ها در فضای مجازی و شبکه‌های ماهواره‌ای از عید امسال شروع شد؛ نسخه فیلم سینمایی «برادران لیلا» پخش و بعد تر فیلم‌های دیگر به شکل قاچاق همه‌جا منتشر شدند؛ هنوز خبر قاچاق «جنگ جهانی سوم» هومن سیدی و «خط فرضی» ساخته فرنوش صمدی و «برادران لیلا» از یادها نرفته بود که در اتفاقی بی‌سابقه، طی ۳۶ ساعت، ۳ فیلم تفریق، بی‌رویا و اراد تمند؛ نازنین، بهاره و تینا، با کیفیت‌های بالا در دسترس مردم قرار گرفت؛ موضوعی که بعدها جعفر انصاری‌فر، دبیر ستاد صیانت از آثار سینمایی سازمان سینمایی در گفت‌وگویی اعلام کرد: با بررسی اولیه که صورت گرفته امکان درز و نشر فیلم از سازمان سینمایی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وجود ندارد. همچنین با توجه به کدگذاری صورت گرفته و واترمارک کردن فیلم‌ها و استفاده از کدگذاری، امکان درز و نشر آثار سینمایی از سازمان سینمایی خیلی پایین است. نمی‌گویم صفر است، اما خیلی پایین است.

قاچاق فیلم در اولویت قرار گرفت

پدیده قاچاق فیلم‌ها آنقدر سروصدا به پا کرد که روز یکشنبه، ۱۲ شهریور جلسه فوق‌العاده مدیران سازمان سینمایی با رئیس پلیس فتای تهران بزرگ برای شناسایی عوامل انتشار غیرقانونی و غیرمجاز آثار سینمایی برگزار شد.

در این جلسه ایل‌بیگی، معاون ارزشیابی و نظارت سازمان و انصاری‌فر، دبیرکل ستاد صیانت با اشاره به تغییرات ساختار و کارویژه‌های ستاد صیانت با توجه به تحولات فناورانه در زمینه عرضه و نمایش آثار، درباره برنامه‌های سازمان به‌منظور افزایش ضریب حفاظتی در دفاتر فیلمسازی و نهادینه کردن فرهنگ رعایت حقوق پدیدآورندگان آثار هنری به‌منظور تأثیرگذاری بیشتر توضیحاتی را ارائه دادند.

همچنین معظمی گودرزی، رئیس پلیس فتای تهران بزرگ با استقبال از دوره جدید فعالیت‌های ستاد صیانت از اراده و آمادگی کامل پلیس فتا در کنار دیگر بخش‌های فراجا برای کمک به اصحاب سینما و هنر با انجام تمهیدات فنی برای شناسایی، مسدودسازی و برخورد با پایگاه‌ها و کانال‌های مختلف، خبر داد.

حبیب ایل‌بیگی، معاون ارزشیابی و نظارت سازمان سینمایی کشور درباره جزئیات این جلسه و همچنین درباره قاچاق فیلم‌ها با کیفیت بالا در گفت‌وگو با همشهری به موضوعاتی اشاره کرد. ایل‌بیگی درباره موضوع قاچاق فیلم توضیح می‌دهد: «پدیده مذموم قاچاق و انتشار فیلم‌ها بدون اطلاع صاحبان فیلم‌ها در دنیا به یک معضل بزرگ تبدیل شده است. در ایران هم این موضوع به دهه ۸۰ برمی‌گردد که اوج آن بوده، اما سال‌های پیش کاهش پیدا کرده بود تا اواخر سال ۱۴۰۰ که چند مورد قاچاق فیلم از روی پرده سینما انجام شد. آن زمان با هماهنگی انجمن سینماداران و جلساتی که گذاشتیم این موضوع حل شد.» ایل‌بیگی ادامه می‌دهد: «بعد از کرونا، تعدیل نیرویی که سینماها داشتند باعث شد مراقبت و نظارت کمتر شود و بعد از جلساتی که گذاشتیم و زیاد شدن نیروها، قاچاق فیلم از روی پرده به صفر رسید و ماجرا حل شد.» وی در ادامه به وضعیت امروز قاچاق فیلم‌ها اشاره می‌کند؛ فیلم‌هایی که با کیفیت بالا در فضای مجازی پخش یا در شبکه‌های ماهواره‌ای به نمایش گذاشته می‌شوند. ایل‌بیگی در توضیح بیشتر عنوان می‌کند: «البته قاچاق این فیلم‌ها که در حال حاضر اتفاق افتاده از جهات مختلف قابل بررسی است. ما از دادستانی تهران و کل کشور و پلیس فتا خواستیم تا سرمنشا انتشار فیلم‌ها پیدا شود، اما نکته قابل تامل این است که همه این فیلم‌ها به شکل کدگذاری شده بوده که در اختیار کسی نبوده و این چرایی وجود دارد که چطور نسخه‌های باکیفیت لابراتواری از کانال‌های تلگرامی و ماهواره پخش شده و می‌شود.»

وی همچنین می‌گوید: «در این جلسه که دوستان و همکاران فتا شرکت کردند و گفت‌وگو داشتیم، از آنها خواستیم که ماجرا را دنبال کنند تا منشا انتشار پیدا شود و برخوردهای قانونی صورت بگیرد تا دیگر شاهد این اتفاق‌ها نباشیم.»

فیلم‌هایی قاچاق می‌شوند که پخش‌کننده خارجی دارند

ایل‌بیگی درباره این موضوع که شائبه‌ای وجود دارد و این است که فیلم‌هایی که احتمال اکرانشان کم است یا در زمان موردنیاز اکران نمی‌شوند، عموما قاچاق می‌شوند، پاسخ می‌دهد: «در حال حاضر یک وجه مشترک فیلم‌های قاچاق که منتشر می‌شوند، این است که فیلم‌های قاچاق شده عموما یا پخش‌کننده جهانی دارند یا سرمایه‌گذار خارجی. این موضوع نشان می‌دهد که در قاچاق فیلم‌ها موضوعات و زوایای دیگری هم وجود دارد. نمی‌دانم شاید زمان انتشار فیلم مهم بوده و اینکه فیلم باید در یک مقطعی منتشر شود. نمی‌توان حکم قطعی داد، اما همه اینها قابل بررسی است و تئوری‌های مختلفی وجود دارد که باید به‌دنبال چرایی‌های آن گشت.»

ایل‌بیگی در توضیح بیشتر به موارد دیگر نیز اشاره می‌کند: «فیلمی مانند «برادران لیلا» وقتی قاچاق شد، ابتدا در پلتفرم‌ها آمد و بعد قاچاق شد که این مورد طبیعی است، اما نکته دیگر این است که همین فیلم در ماهواره با یک نسخه کامل و باکیفیت پخش شد و سؤال پیش می‌آید چطور نسخه اصلی فیلم قاچاق شده است.»

ایل‌بیگی در ادامه در پاسخ به این سؤال که پیش‌بینی می‌شود چه زمانی منشا قاچاق فیلم‌ها مشخص شود، توضیح می‌دهد: «ستاد صیانت در این مدت فعالیت خود را داشته است؛ وقتی قاچاق فیلمی صورت می‌گرفت به صاحبان فیلم می‌گفتیم بروند و شکایت خود را به دستگاه قضایی مطرح کنند. با دوستان پلیس فتا هم هماهنگ می‌کردیم به محض اینکه تهیه‌کننده فیلم شکایت کند، آن را بررسی کنند و در شروع کار کانال‌های تلگرامی که فیلم را پخش می‌کنند، جلویش را بگیرند تا قاچاق فیلم بیشتر گسترش نیابد. در همه این ایام روال وجود داشته، اما الان دنبال این هستیم و هدف از برگزاری جلسه این بود که ماجرا را تا انتها بررسی کنیم و سرمنشا پیدا شود. هنوز زمانی برای ارائه نتیجه مشخص نشده، اما جزو ضرورت‌ها و اولویت‌های پیگیری پلیس فتاست.»

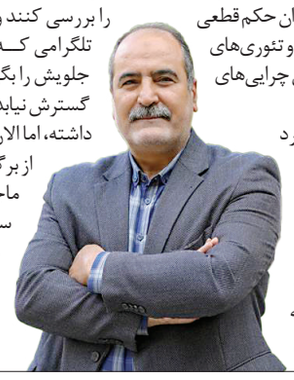

جشنواره

استقبال از فیلم فینچر، انتقاد از ساخته پولانسکی

نمایش ۲ فیلم از ۲ کارگردان سرشناس در جشنواره ونیز واکنش‌های متفاوتی را به همراه داشت. نمایش «قاتل» با تشویق گسترده تماشاگران همراه شد و در مورد «کاخ»، مخاطبان، بیشتر احترام سازنده سرشناس‌اش را نگاه داشتند.

جذاب مثل «قاتل» فینچر

دیوید فینچر با اکران جهانی جدیدترین فیلمش «قاتل» که مایکل فاسبندر در آن در نقش یک قاتل حرفه‌ای بازی می‌کند، ونیز را به وحشت انداخت و با تشویق ۵ دقیقه‌ای روبه‌رو شد. در این فیلم تریلر نتفلیکس که یکشنبه شب با تشویق ایستاده همراه شد، فاسبندر و تیلدا سوینتون بازی می‌کنند، اما به‌دلیل اعتصاب، بازیگران از حضور در نخستین نمایش فیلم بازماندند. به جای آنها فینچر با گروه کوچکی از مدیران نتفلیکس روی فرش قرمز رفت و درحالی که پوسترهای برخی از محبوب‌ترین فیلم‌هایش از «کلوپ مشت‌زنی» تا «هفت» را امضا می‌کرد، با علاقه‌مندان عکس گرفت. اگر پاسخ مثبت در لیدو را بتوان چراغ سبزی برای فینچر درنظر گرفت باید گفت «قاتل» آماده است تا در فصل جوایز بدرخشد. اوون گلیبرمن، منتقد فیلم ورایتی، در نقد خود، «قاتل» را گیرا و متعارف خواند و از بازیگر برجسته فینچر تمجید کرد و نوشت: فاسبندر، بازیگری عالی برای زندگی در این نقش است، با تابش خیره‌کننده مار مانندش که نت‌های خاموش خشم و ترس را منتشر می‌کند.

کاخ ویران پولانسکی در ونیز

فیلم «کاخ»، تازه‌ترین اثر رومن پولانسکی در ونیز با استقبال مواجه نشد. کمدی سیاه «کاخ» با حضور لوکا باربارسکی تهیه‌کننده، فانی آردانت بازیگر فرانسوی و دیگر بازیگران کلیدی از جمله الیور ماسوچی بازیگر آلمانی، یواکیم دی آلمیدا پرتغالی و فورتوناتو سرلینو ایتالیایی به نمایش درآمد.

پولانسکی این کمدی سیاه را بر مبنای فیلمنامه‌ای که خودش با همراهی یرژی اسکولیموفسکی و اوا پیاسکوفسکا نوشته بود، کارگردانی کرده است. داستان «کاخ» در شب سال نوی سال ۱۹۹۹ و وقتی اتفاق می‌افتد که یک مهمانی شام در هتل گستاد پالاس سوئیس تغییر غیرمنتظره‌ای پیدا می‌کند. منتقد ورایتی درباره این فیلم نوشت: وقتی «کاخ»، افتضاح پرزرق و برق رومن پولانسکی را در یک کمدی گروهی دیدم، در سالنی با ۱۴۰۰ صندلی پر نشسته بودم که مورد کمیابی است و جایی از فیلم که باید خنده حضار را برمی‌انگیخت به‌معنای واقعی کلمه صدای خنده از شاید ۶ نفر بلند می‌شد. مطمئن نیستم تا به حال یک سالن عظیم چنین سکوت مرگباری را برای فیلمی که به‌شدت تلاش داشت تا سرگرم‌کننده باشد، دیده باشد.

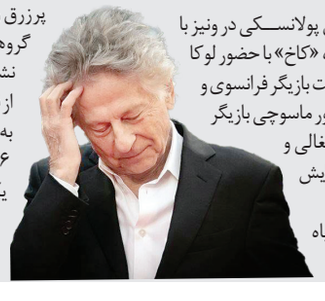

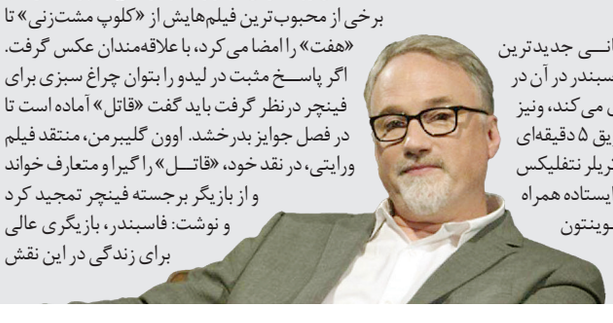

خبر

خداحافظی با مرتضی پورصمدی

مراسم تشییع مرتضی پورصمدی، عکاس و فیلمبردار باسابقه سینما روز گذشته برگزار شد. این مراسم در حالی برگزار شد که بسیاری از همکارانش تأکید داشتند مرگ او به همان شکلی اتفاق افتاد که خودش همیشه می‌خواست. جمعی از هنرمندان سینما صبح دوشنبه، ۱۳ شهریورماه در حیاط خانه سینما (ساختمان شماره ۲) گردهم آمدند تا با یکی از فیلمبرداران مطرح سینما که ۲ روز قبل ناگهانی و سر صحنه فیلمبرداری دچار مشکل قلبی شد و پس از انتقال به بیمارستان از دنیا رفت، وداع کنند.

پورصمدی روز شنبه سر صحنه سریال شبکه نمایش خانگی گناه فرشته حامد عنقا بود که دچار عارضه قلبی شد و درگذشت.

نقل قول

در حقم پدری کرد

شهاب حسینی، بازیگر:
کتاب جذاب «اجاق سرد» آقای پورصمدی را بخوانید و کسانی که می‌خواهند ایشان را بشناسند و یا حتی هدیه‌ای نفیس بدهند حتما سراغ این کتاب بروند. آقای پورصمدی با رفتنش حس روزی را در من زنده کرد که پدرم را از دست دادم چون در فیلم «ساکن طبقه وسط» ایشان برای من پدری کرد و اگر نبودند فیلم تمام نمی‌شد.

پسر ایران بود

تورج منصوری، مدیر فیلمبرداری: **مرتضی پورصمدی الگویی بود که باید انسان بودن را با او بسنجیم. تمام ایران را چرخیده بود و من که سال‌هاست او را می‌شناسم، حق آن است که به بزرگی او شهادت دهم. او پسر بزرگ ایران بود و فردی معتمد و سخاوتمند.**

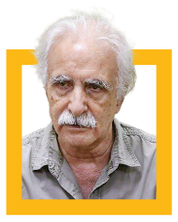

انسان‌شناسی باعکاسی

محمدرضا اصلانی کارگردان: **بسیاری از آثاری را که باید ساخته می‌شد از دست دادیم. این از دست دادن نتیجه یک نوع نادانی تمدنی ماست چون او فقط یک فیلمبردار نبود بلکه زیبایی را کشف و عرضه می‌کرد و با عکاسی انسان‌شناسی را تصویر می‌کرد. مرتضی پورصمدی جغرافیای متحرک ایران بود و ما مردم ایران را به ناگاه و نابجا از دست دادیم. باید از او مراقبت می‌کردیم تا در این سن برای تامین معاش مجبور به کار نباشد.**

سینمای جهان

«باربی» و رکوردهای تازه

«باربی» ساخته گرتا گرویگ از همان شروع اکرانش فیلمی بود که رکوردهای زیادی را جابه‌جا کرد. این فیلم که کمپین تبلیغاتی عظیمی برای آن طراحی شده بود و برندهای تبلیغاتی مشهوری در کشورهای مختلف در کمپین آن مشارکت داشتند، شروعی توفانی در گیشه داشت و با کنار زدن انیمیشن «فیلم برادران سوپر ماریو» به پرفروش‌ترین فیلم سال ۲۰۲۳ میلادی بدل شد و تاج صدرنشینی گیشه را بر سر گذاشت. محبوبیت عروسک باربی از سال ۱۹۵۹ که به بازار عرضه شد هم سودآوری خوبی داشت و هم به نماد فرهنگی مهمی بدل شد. در یک دهه گذشته، شاهد افول محبوبیت این عروسک پرطرفدار بودیم. افزایش انتقادها به اثرات مخرب فرهنگی این عروسک مخصوصا روی دختربچه‌ها آن را به حاشیه رانده بود، ولی با موفقیت فیلم «باربی» شاید این وضعیت در آینده تغییر کند. این بار نه خود عروسک بلکه اقتباس سینمایی آن پول سرشاری نثار جیب کمپانی «ماتل» (کمپانی سازنده عروسک باربی) و استودیوی برادران وارنر کرد. «باربی» با بودجه ۱۲۸ تا ۱۴۵ میلیون دلاری به فروش یک میلیارد و ۳۸۱ میلیون دلاری رسیده و پرفروش‌ترین فیلم سال ۲۰۲۳ است و «اپنهایمر» کریستفر نولان را که با هم اکران شدند و به دوقطبی گیشه دامن زده بودند، حسابی پشت سر گذاشت. سایر رکوردهای «باربی» به قرار زیر است:

- «باربی» پرفروش‌ترین فیلمی است که تاکنون یک کارگردان زن ساخته است.
- «باربی» پرفروش‌ترین افتتاحیه فیلمی به کارگردانی یک زن را داشته است.
- «باربی» پرفروش‌ترین فیلمی است که مارگو رابی و رایان گاسلینگ بازی کرده‌اند.
- «باربی» پرفروش‌ترین فیلم استودیوی برادران وارنر است.
- «باربی» پانزدهمین فیلم پرفروش تاریخ سینماست.

سینمای کاغذی

از کوروساوا تا کیارستمی در یک کتاب

کتاب «سینمای ایران و ادبیات کلاسیک فارسی» نوشته محمد اصغرزاده، دکتری زبان و ادبیات فارسی، در انتشارات پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات منتشر شد. در این کتاب تلاش شده با نگاهی بین‌رشته‌ای، ضمن بررسی جامع رابطه ادبیات کلاسیک فارسی و سینمای ایران، موانع هم‌افزایی غایی این دو بررسی و بعد از تبیین این موانع راهکارهایی نیز برای عبور از آنها ارائه شود. بر این اساس، ظرفیت‌های دراماتیک و سینمایی متون کلاسیک فارسی با روش توصیفی تحلیلی و با رویکرد انتقادی و آسیب‌شناسانه مورد بررسی قرار گرفته و اطلاعات حاصل از این بررسی با روش تحلیل محتوا پردازش شده است. در مباحث تطبیقی، تئوری‌های اساسی نمایش و فیلم و در شاهد مثال‌ها آثار شهره سینمایی مرتبط با مباحث، مرجع نظر قرار گرفته است. این کتاب مشتمل بر چهار فصل است. در فصل اول مفهوم تصویرسازی که وجه مشترک ادبیات و سینما را تشکیل داده و زمینه ارتباط این دو هنر و اقتباس سینمایی از متون ادبی را فراهم می‌آورد شرح داده می‌شود و تصویرسازی متون کلاسیک فارسی و فیلم‌های سینمایی مورد مداقه قرار می‌گیرد. همچنین در این فصل به شکل مبسوط به مقوله اقتباس، اقتباس در سینمای جهان و اقتباس در سینمای ایران پرداخته شده تا میزان ارتباط سینمای ایران با وجوه و ظرفیت‌های سینمایی متون کلاسیک تبیین و سینمای ایران در این موضوع با سینمای سایر نقاط جهان مقایسه شود. در فصل دوم با بررسی ویژگی‌های دراماتیک و سینمایی شاهنامه فردوسی، تاریخ بیهقی، خسرو و شیرین نظامی و منطق‌الطیر عطار، ظرفیت غنی گونه‌های حماسی، تاریخی، غنایی و عرفانی ادبیات کلاسیک ایران در روایت دراماتیک و تصویرسازی سینمایی نمایانده می‌شود. در فصل سوم موانع ارتباط غایی سینمای ایران با ادبیات کلاسیک فارسی به شکل مبسوط بررسی می‌شود و در فصل چهارم راهکارهای مشروحی برای رفع موانع ارتباط مذکور و تسهیل اقتباس سینمایی از متون کلاسیک فارسی ارائه می‌شود. سرانجام مطالب طرح‌شده در کتاب به شکل خلاصه بررسی، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری می‌شود. در فصل‌های کتاب به تناسب بخش‌ها و موضوعات مختلف به نام فیلم‌هایی در گونه‌های گوناگون اشاره می‌شود. نگاه پژوهشگر تنها به گونه خاصی از روایت و سینما مانند روایت دراماتیک و سینمای داستان‌گو معطوف نبوده و در کنار فیلم‌های گونه تاریخی حماسی هالیوود (آثاری مانند اسپارتاکوس و گلادیاتور) به نظریات و فیلم‌های آیزنشتاین، سینمای شرق آسیا (آثار کوروساوا) و فیلم‌های غیردراماتیک کارگردان‌هایی مانند عباس کیارستمی هم توجه شده است.

کتاب سینمای ایران و ادبیات کلاسیک فارسی در ۳۲۸ صفحه و با بهای ۱۳۰ هزار تومان وارد بازار نشر شده است.